

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «27» мамыр күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №16**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 26 мамыр сағат 20:00-ден 27 мамыр сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 26.05.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Сүгірәлі Н.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «27» мамырға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктікте сақталуда. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты қар жамылғысының еруі мардымсыз. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4170 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. Түнде жаңбыр (1-4 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Түнде және таңертең кей уақытта жаңбыр (1-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 3000 м және одан жоғары биіктіктерде, солтүстік бөлігінде - 3500 м шамасында және одан жоғары, солтүстік-шығыс бөлігінде - 3000 м-ден жоғары, ал оңтүстік бөлігінде - 3500 м м-ден жоғары. Жаңбыр, найзағай, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм). Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Қар дақтары жатыр. Түнде жаңбыр, күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар дақтары жатыр. Жаңбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Қар жамылғысы 1500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Кей жерлерде жауын-шашын (жаңбыр, қар), түнде кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, қар) (1-17 мм).

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «27» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Түнде жаңбыр (1-4 мм), күндіз жауын-шашынсыз. Батыстан соғатын жел солтүстік бағытқа ауысады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 9-14 жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 4-9 жылы.
Күнгей Алатау	Түнде және таңертең кей уақытта жаңбыр (1-10 мм). Батыстан соғатын жел солтүстік бағытқа ауысады 9-14, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 жылы.
Теріскей Алатау	Түнде және таңертең кей уақытта жаңбыр (1-10 мм). Батыстан соғатын жел солтүстік бағытқа ауысады 9-14, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 14-19 жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, найзағай, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм). Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 5-10 жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-223 жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температу- расы түнде 9-14, күндіз 22-27 жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 24-29 жылы
Сауыр	Жаңбыр (1-14 мм). Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 8-13 жылы.
Тарбағатай	Түнде жаңбыр, күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм). Жел солтүстік-батыстан, солтүстіктен соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, кей жерлерде 11, күндіз 10-15, кей жерлерде 20 жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жауын-шашын (жаңбыр, қар), түнде кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, қар) (1-17 мм). Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температу- расы түнде 3-8 жылы, кей жерлерде 2 градус үсік, күндіз 10-15, кей жерлерде 5 жылы.